

sylvestre etiam genus est, quod deferentes ex montibus ferunt, ut apud Sycionem fieri solet, atque etiam Athenis ex monte Hymetto: apud alios uero, ut in Thracia, montes, & plana omnia Serpyllo scatent. Peculiaris huic auctio germinum: quippe cum in quantumvis longitudinis procedere ualeat, nactum scilicet adnuculum, aut iuxta sepes aliquas satum. Genera urbana reddere non est, ut retulimus: ferocia esse affirmant. Hoc enim in montibus, tum saturiatum quoddam, atque uehementissimum: tum gratum odore, molliusque comperiri. Tempus ferendi plurimum autumnus: hoc enim primum ferere nimirum properant. haecenus Theophrastus. Ex cuius etiam uerbis satis perspicue colligi potest, duo esse sylvestris Serpylli genera. Quare etsi palam unius tantum generis mentionem fecerit Dioscorides; duorum tamen obscure meminisse potuit, cum inquit. Sylvestre, zygis appellatum, non serpit, sed in altitudinem assurgit. Nam si unum tantum sylvestris Serpylli genus Dioscoridi notum fuisset, ei sane necessarium non erat addere zygis cognomen differentiae causa. Satinum radicibus quidem serpit, sed ramulis attollitur, amaracimodo, quemadmodum sylvestris altera species, quae malum citreum olet. Proinde scite Plinius lib. xx. cap. xxii. ita de eo memoriae prodidit. Serpyllum a serpendo putant dictum, quod in syluestri euenit, in petris maxime. Satium non serpit, sed ad palmi altitudinem increscit. Serpylli uires paucis perstrinxit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, sic inquit. Serpyllum usque adeo excalfacit, ut & menses, & urinas moueat. est autem et gustu admodum acre. Eius nomen Graecum, ἐρπυλλος: Latinum, Serpyllum: Arabicum, Hemen: Italicum, Serpyllo: Germanicum, Quendel, & Huener koel: Hispanicum, Serpollio, & Serpan: Gallicum, Serpoulet.

Serpylli uires
ex Galeno.
Nomina.

Σάμψυχον.

SAMPSUCHVM.

CAP. XL.

SAMPSUCHVM in Cypro, & Cyziceno laudatissimum. Secundum sibi locum uendicauit Aegyptium. Amaracum gens Sicula, & Cyzicena appellat. Herba est ramosa, per terram repens: folijs eius calaminthæ, quæ tenui folio constat, hirsutis, & rotundis. suauissimum odorem spirat: ideo coronis inferitur. Vis eius excalfaciens. Succus decocti potus, conuenit incipientibus hydropicis, & ijs quos urinae difficultas, aut tormina excruciant. Illita ex melle arida folia, fugillata tollunt: mentes subdita in pello trahunt: contra scorpionis ictum ex aceto, & sale illinuntur: luxatis, tumoribusque cerato excepta, imponuntur: aduersus oculorum inflammationes, cum polline polentæ, illini prodest. Acopis, malagmatisque calfaciendi gratia commiscetur.

CUM superius libro primo in Sampsuchini unguenti commendatione, Sampsuchum, & Amaracum idem esse latius ostenderim, etsi Galenus, & Paulus diuersis capitibus Sampsuchi, & Amaraci meminerint, eadem hic repetere superuacuum duxit: quod ea huc facile transferre possint ij, qui rem hanc se aliter fortasse habere existimant. Sampsuchum in Italia Hetruscis uulgo appellatur Persa, quod forte illis è Persa fuerit allatum: cæteris uero inibi Maiorana, nomine à Latinis mutuato. Herba hæc tantam cum mulieribus iniuit gratiam sui odoris iucunditate, ut nulle ferè reperiantur, quæ suis in hortis, aut scissilibus uasis Amaracum non serant, uel plantas non transferant, ac diligenti admodum cultura foueant. Quo fit, ut putauerim ego, ex eo Maioranae sibi nomen adinuenisse, quod maiori cura, ac diligentia seratur, colaturque, quam cæteræ plantæ. Neque id ea solium ratione, quod, ut

Sampsuchi com-
sideratio.

Sampsuchi ui-
res ex Gal.

Nomina.

paulò antè diximus, odore perquam iucundo commendetur; sed quod etiam perpetua uireat coma. Sampsuchi meminit Galenus libro viii. simplicium medicamentorum, sic inquit. Sampsuchum tenuium partium, & digerentis est facultatis: desiccet enim, & excalfacit ordine tertio. Id Graecis Σάμψυχον, & ἀμαράχον, Latinis quoque Sampsuchum, Amaracus, & Maiorana uocatur: Arabibus, Merzenius, seu Morsangius: Italis, Maiorana, & Persa: Germanis, Meyeron, Maiorana, & Meyram: Hispanis, Maiorana: Gallis, Marone, & Mariolaine.

Μελίλωτος.

MELILOTVS, SIVE SERTVLA CAMPANA.

CAP. XL I.

SERTVLA campana laudatissima in Attica, & Cyzico, & Chalcedone nata: cuius color uicinus est croco, boni odoris. Nascitur & in Campania circa Nolam, colore in luteum languescente, odore infirmo. Vim habet adstrictoriam. Inflammationem omnem emollit, praesertim quæ in oculis, vul-

K ua,

ua, fede, aut testibus erumpat, si ex passo cocta illinatur: interdum autem addito oui luteo affato, aut fecni græci farina, lini semine, aut polline, aut capitulis papaueris, intyboue. Recentiores meliceridas per se cum aqua, & ulcera manantia in capite illita cum creta Chia, vino, aut galla sanat: stomachi dolores, & cruda, & cocta cum aliquo ex antè dictis leuat: doloribus aurium mitigandis cruda ex passo instillatur: in aceto, aut rosaceo madefacta, capitis dolorem lenit.

Meliloti con-
sideratio.

PROBATISSIMA, legitimaq; Melilotus non modò in pluribus Campaniæ locis; sed etiam Gargano Apulie monte prouenit. Cuius semen in tenuibus corniculis inclusum nuper Venetias afferrè cepit. Quo factum est, ut iam cognouerint medici uulgaris usus Melilotum illegitimum esse, potiusq; lotum urbanam referre, cuius historiam libro quarto tradidit Dioscorides. Meliloti meminit Plinius lib. XXI. cap. IX. ubi ita scriptum reliquit. Ergo in coronamenta folio uenere apiastrum, meliloton, quod Sertulam campanam uocamus. Est enim in Campania Italiæ laudatissima, Græcis in Sunio, mox Chalcidica, & Cretica, ubicunque uerò asperis, & sylvestribus nata. Coronas ex hac antiquitus factitatas, indicio est nomen Sertulæ, quod occupauit. Odor eius croco uicinus est, & flos. Ipsa cana placet, maxime folijs breuissimis, atque pinguisimis. Melilotum, ut Galenus memoriæ prodidit libro VI. simplicium medicamentorum, mistæ facultatis est: habet enim quiddam adstringens, sed & digerit, & concoquit: copiosior enim in eo est substantia calida, quàm frigida. hætenus Galenus. Ceterum neminem inuenio è Græcis auctoribus, qui explicauerit, quæ Meliloti pars in usum medicinæ recipiatur, an folia, aut radices, aut caulis, an flores, aut cornicula, aut semen. Quod tamen docuerunt Mauritanii, præsertim Serapio, qui ex auctoritate Isaac Eben amram de Meliloto scribit in hunc sensum. Melilotus herba est, quæ folia fert rotunda, & uiridia: ramulos emittit admodum exiles, in quibus folia rara. Semen gerit in siliquis tenuibus, ac rotundis: quæ grana includunt pauca, glauci coloris, rotunda, infra sinapis magnitudinem. Porro in meliloto usum sibi uendicauerunt siliquæ, & semina, quæ in eis continentur. Μελιλωτος ita Græcè dicitur, ut Latine Melilotus, & Sertula campana: Arabicè, Alchilelmelich: Italicè, Meliloto: Hispanicè, Corona de rei.

Meliloti uires ex Gal.

Nomina.

Μελιλωτος.

MARVM.

CAP. XLII.

MARVM herba cognita uulgò, furculosa, flore origani, folijs multò candidioribus, flore odoratiore. Vim habet sisymbrio consimilem: substringit enim, & modicè calfacit. Qua de causa illitu serpentina ulcera sistit, & in calidas illitiones additur. Iuxta Magnesiæ, & Tralleis copiosissima gignitur.

Mari mentio
ex Galeno.

ETSI Galenus inter simplicia medicamenta nusquam, quod equidem inuenierim, Mari meminert; libro tamen primo de antidotis in Hedychoi compositione eius mentionem fecit, cum ita scribit. Aliæ hedychoi descriptiones reperiuntur, quæ neq; Amaracum, neq; Marum prorsus habent: quædam alterutrum tantum continent. Neq; enim duo hæc omnes noscunt unguentarij, eo quòd herbas solùm è Creta aduectas emanant unà cum seminibus, atq; succis. Ego uerò & easdem herbas scio in Asia nasci, & in alijs quidem regionibus raras esse, in Cyzico autem frequentes. In Italia quoq; ut & alias quasdam herbas, ita & Amaracum uidi, quæ odore multum à Maro superatur. Marum enim ualde redolet, putaretq; aliquis sola nominis appellatione ductus, unguentum amaracinum, quod in Cyzico faciunt, amaraci plurimum capere, sicq; forsitan ab antiquis unguentum conficiebatur, sed nunc solùm marum imponunt. Hanc herbam aliquoties cum ipse degustassem, ac eam amaracum plurimum, acrem uerò parum deprehendissem, hortatus sum quendam eorum, qui Amaracinum conficere solent, ut amaraci tantum compositioni immitterent, quantum & mari. Ac mihi uisum est id unguentum minus quidem odoratum, nihil autem uiribus inferius. hæc Galeni uerba. Ex quibus palam est, Marum ab amaraco uiribus, & facie parum admodum dissidere, etsi tum amaricus sit Marum, tum etiam odore fragrantius. Quapropter non planè eorum sententiam explodendam putarem, qui Marum amaracum illam esse arbitrantur, quæ maiore spirat odorem, maioremq; amaritudinem gustu præfert: quæq; folijs uiret minusculis, candidioribus, & tenuioribus: unde non immeritò à nostris in Hetruria uulgò cognominatur Persa gentile. Sampsuchum enim, siue Amaracum, inibi Persa uulgò uocari superius indicauimus. Cuius illud genus, quod folijs constat pinguioribus, latioribus, uiridioribus, gustuq; acrioribus, minus tamen amaris, legitima omnibus Amaracus esse consetur. Illorum inquam sententiæ fermè adstipularer, nisi eidem aduersari Galenus inueniretur: quippe qui loco citato testatus sit, se in Italia amaracum uidisse, nulla quòd inibi Marum uiderit, facta mentione, sed tantum quòd hoc in alijs ab Asia regionibus rarum oriatur. Hinc itaq; facile adducor, ut existimem Marum non nasci in Italia. Auget nobis opinionem Plinius, qui quasi Galeno subscriberet, Marum duxit esse rarum inuentu, & Italiæ peregrinum. quare ipsum collocauit lib. XXII. cap. XXIII. inter ea duntaxat odoramentorum genera, quæ ab externis regionibus in Italiam conuehebantur, sic inquit. In Aegypto nascitur & Maron peius quàm Lydium, maioribus folijs, ac uarijs: illa breuia, ac minuta, & odorata. hæc Plinius. Ceterum non ob id eos errare crediderim, qui graciliorem amaracum Mari loco substituerunt. Quandoquidem testatur Galenus, quòd unguentum illud, in quo Amaracum pro Maro admisceri iussit, etsi minus quidem odoratum uideretur; non tamen uiribus inefficacius erat. Quod Græci μάρον, Latini pariter Marum nominant.

Marum Italiæ
peregrinum.

Nomina.

ACINOS, aut aconos à Græcis dicitur, tenui, siccoque ramulo herba, ocimo similis, odorata, sed hirsutior: qua coronæ factitantur. à nonnullis olitoribus colitur. Menfes, & aluum pota sistit. Illita panos, ignemque sacrum sanat.

10 QV ANQVAM sunt aliqui, qui Acinum eam ocimi speciem esse existimant, quæ angustioribus constat fo-
 20 lijs, quæq; iucundum efflat odorem, cuius gratia, atque etiam umbræ gratæ uirentis æstiuo tempore passim in si-
 gulinis uasis fouetur extra fenestras ædium, & in atrijs, quam nos ob eius gracilitatem uulgò uocamus Basilico
 gentile; horum tamen opinioni apertissimè resistitur Plinius lib. XXI. cap. XV. ubi Acinum scribit nunquam flo-
 rare. Id quod minori ocimo non euenit: siquidem hoc æstate, & autumno floret, floribusq; ornatur albis, ac odo-
 ratis. Illud præterea illis etiam reclamatur, quod idem Plinius scriptum reliquit lib. XXI. cap. XXVII. cum ait.
 Acinum & coronarium causa, & ciborum Aegyptij serunt, eademq; erat, quæ ocimum, nisi hirsutior ramis, ac folijs
 esset, & admodum odorata. Ex his Plinij uerbis abundè palàm fieri potest, Acinum non esse ocimum tenuifo-
 30 lium, cum hoc nec folia, nec caulem hirsuta proferat. Cæterùm Manardus Ferrariensis, uir acri ingenio, &
 præstanti doctrina, nil aliud Acinum putauit esse, quàm herbam quandam, quæ in incultis prouenit locis, sed
 præcipuè in agrorum, & uiarum aggeribus, ocimo hirsutior, ac satis suauiter olens. quæ quòd ocimum admo-
 dum æmuletur, à quibusdam syluestre Ocimum appellatur. Quibus sanè notis aliàs adductus sum, ut Manardo
 40 prorsus assentiendum putauerim. Sed cum postea animaduertirerim, herbam hanc flores emittere contra Plinij au-
 thoritatem, nunc cogor mutare sententiam. Nec me poenitet, quòd nostra, aut aliorum diligentia futurum spe-
 rem, ut de hac, & de alijs rebus dubijs quandoque certiora proferantur. Herba, quæ Græcis ἄκινος, Latinis
 item Acinus appellatur.

De Acino o-
pinio quorū-
dam explosa.

Manardi opi-
nio non acce-
pta.

Nomina.

BACCHARIS herba fruticosa, quæ in coronas ad-
 ditur. cuius folia aspera sunt, media uiolæ, & uerbasci
 magnitudine: caulis angulosus, cubiti altitudinè petens,
 aliquantulum asper, non sine appendicibus adnatis: flo-
 re purpureo, subalbicante, odorato: radicibus ueratro
 nigro similibus, quibus odor inest cinnamomo proxi-
 mus. Asperum, squalidumque solum amat. Radix in
 aqua decocta ruptis, uulsis, ex alto præcipitatis, spirandi
 difficultati, salutaris: item diurnæ tussi, & urinæ diffi-
 cili: menfes pellit: contra serpentium morsus utilissimè
 datur in uino. Recens radix apposita partum extrahit.
 Puerperis eius decoctum in defensionibus prodest. In
 40 diaspasmata utiliter inseritur iucundi odoris gratia. Fo-
 lia, utpote quæ adstringant, capitis doloribus illitu pro-
 sunt: oculorum inflammationibus, mammis tumētibus
 à partu, ægilopijs incipientibus, ignibusque sacris auxi-
 liantur. Odor fomnum gignit.

DVM EAM de Bacchari sententiam, quam superioribus
 50 annis lingua Italica expresseram, nunc demum his nostris Lati-
 nis commentarijs repetitam, excudendam tradidissem, confessus
 ingenue me nusquam hætenus ueram Baccharim reperisse, aut
 ab alijs repertam uidisse; accidit interea temporis, ut eam ad me
 Roma miserit Andreas Lacuna Secobiensis, medicus hac nostra
 ætate clarissimus. Cuius literas hic referre libet, quòd eæ sint,
 quæ mihi maximum faciunt argumentum humanitatis & beneuo-
 lentie suæ, atque etiam rei fidem addant. Literæ autem eius sunt
 ita ad me scriptæ. Esi nos eidem, cui tu, negotio illustrandi, lo-
 cupletandiq; Dioscoridem nauemus assiduam operam, ob idq; no-

Baccharis con-
sideratio.

And. Lacunæ
literæ.

bis ex usu sit hanc ad rem extorquere facultates alienas potius, quàm dissipare nostras; uolunus tamen tibi & amico,
 et de materia medica quàm optimè merito communicare ueram Dioscoridis Baccharim, quam haud ita pridem in hisce
 Romanis agris reperimus, quòd possis illam ad uiuam formã expressam, in usum humane salutis inserere tuis luculentis-
 simis commentarijs, quos iam (ut fama est) primùm Latinè scriptos edere instituis. Eam itaque chartæ alligatam ad
 te mitto, adeò per omnia respondentem descriptioni Dioscoridis, ut in ipsa nulla nota possit desiderari. Quippe folia
 eius sunt aspera, media uiolæ & uerbasci magnitudine: caulis angulosus, cubiti altitudinem petens, aliquantulum

K 2 asper:

asper: radices nigro ueratro similes, quæ odore, & sapore imitantur exquisitissimum cinnamomum. Porro flores, quos per inclementiam temporis nunc mittere ad te non licet, in nonnullis locis purpurei, in alijs lutei uisuntur: ita ut huius stirpis esse due species uideantur, uel si meminerit unius tantum Dioscorides. Postremo huius plantæ uires, & facultates sunt omnino eadem, quas suæ Bacchari diuus tribuit Dioscorides. Hic amicus literis suis finem imposuit. Sed certe illud mihi permirum accessit, quod eadem die, & serè hora, qua Baccharim Roma accepi, eandem Arimino ad me misit Iulius Moderatus diligentissimus pharmacopola, herbarumq; studiosus: id quod aperte testatur hortus eius apud herbarios Italiæ non uulgaris, ut qui sit uarijs ac nobilibus plantis refertus. Hanc sanè comperi nullis prorsus reclamantibus notis, Dioscoridis Baccharim representare. Nam præterquam quod constaret, ut illa, folijs asperis, magnitudinem inter uiolam & uerbascum referentibus, caule anguloso, cubitali altitudine, aliquantulum aspero; habebat etiam in caule sua adnata folia, non coliculos. Hinc obiter suspicor legendum esse $\omega\rho\rho\alpha\phi\upsilon\lambda\alpha\lambda\acute{\alpha}\delta\alpha\varsigma$, non $\pi\rho\rho\alpha\phi\upsilon\lambda\alpha\lambda\acute{\alpha}\delta\alpha\varsigma$, ut uulgati Græci codices habent: quandoquidem illi lectioni ad stipulatur etiam Orisbasij manu scriptus codex. Præterea flores, quibus illa carebat, huic in purpura candebant, odorati. Eius deniq; radices erant ueratro nigro similes, & odore cinnamomo proximæ. Huius igitur plantæ delineatione, quæ ad amussim hystoriæ Dioscoridis respondet, ut eius quoque effigies, quam pictam damus, affabrè demonstrat, facile adducor, ut affirmare non dubitem, hanc esse ueram, & legitimam Baccharim. Ceterum Leoniceus, & Brasauolus ipsum secutus, eam plantam magno errore putarunt Baccharim esse, quam quidam Sclaream, nonnulli uerò Matrisalam appellat. Sed cum huius radices non sit ueratro nigro similes, neq; minimum quidem odore cinnamomum imitentur, planè eorum sententia improbanda uidetur: præsertim quod ueram Baccharim eam esse censeamus, de qua superius differuimus. Non defuerunt etiam, qui crediderint, Baccharim Dioscoridi accreuisse, caputq; hoc adulterinū esse, eo fortasse argumento, quod eam hætenus inuenire non potuerint. quorum suspicionem augere potuit Galenus: quippe qui in simplicium censu de Bacchari quicquam, quod equidem legerim, memoriæ prodiderit. Vnde in eam sententiam deuenerunt, ut Baccharem eandem esse cum asaro certò putarent. Verum horum quoq; error iam omnibus euidentior factus est, quàm ut hic à me explodi debeat. Neq; enim ea solùm ratione proditur, quod pridem legitima Baccharis reperta sit; sed etiam quod legitimum hoc Dioscoridis caput esse comprobet Oribasius, in quo illud ex Dioscoride transcriptum legitur. Quinetiam idem confirmat Paulus Aegineta, qui Baccharis meminit lib. vii. atque ea scribit, quæ facile, si conferantur, Dioscoridi accepta ferrentur: sic enim inquit. Baccharis odorata est herba, odore cinnamomo proxima, coronaria, acris. Huius radices decoctum meatus obstructos aperit, urinam, & menses citat. Folia ipsius, cum sint adstringentia, fluxionibus opitulatur. Huic herbe nomen Græcum est $\beta\acute{\alpha}\chi\chi\alpha\rho\iota\varsigma$, Latinum quoque Baccharis.

Leoniceus, & quorundam opi. reprobata.

Baccharis uires ex Paulo.

Nomina.

Πάγαρον.

R V T A.

C A P. X L V.

R V T A montana, syluestrisque, fatiua, & hortensi acrior est, & in cibis damnata: fatiua uerò, quæ sub ficu arbore nascitur, magis in cibos admittitur. Vtraque urit, calcacit, exulcerat, urinam ciet, menstrua pellit, aluum sistit potu, ciboue. Lethalium medicamentorum antidotum est, si semen ex uino acetabuli mensura ebibatur. Folia per se præsumpta, aut cum nucibus iuglandibus, aridisque ficis, inefficaces uenenorum uires reddunt: contra serpentes simili modo fumere conuenit. Genituram cibo, potuue extinguit: cum anetho sicco decocta, tormina sedat. Facit ad pectoris, laterumque dolores, difficultatem spirandi, tusses, pulmonis inflammationem, coxendicum, articulorumque cruciatus, & horrores febrium circuitu repetentes, pota, ut antè dictum est. Item ad inflationes coli, uulua, rectique intestini cum oleo decocta, & infusa. Fœminas uulua strangulatu liberat, si à genituali sedètenus cum melle subiiciatur. Feruefacta ex oleo, & pota, uentris tineas excutit: articularijs doloribus ex melle, aquæ inter cutem cum ficis illinitur: eisdem in potu auxiliatur, decocta in uino ad dimidias partes, & oblita. Cruda, conditaq; cibo, uisus aciem excitat: dolores oculorum illita cum polenta lenit: doloribus capitis cum rosaceo, & aceto illita, auxiliatur: profluentem naribus sanguinem sistit trita, & indita. Testium inflammationibus cum laureis folijs imposita, & eruptionibus papularum cum myrto, & cerato prodest: cum pipere autem, uino, & nitro affricta: albæ uiligini medetur: cum eisdem illita fornicationes tollit, & uerrucas, quæ thymi florè præsentat. contra

contra impetigines cum alumine, & melle utilissimè imponitur. Succus in mali punici calyce calfa-
 ctus, aurium dolori efficaciter infunditur. Idem oculis, qui hebetudinem sensere, cum fœniculi suc-
 co, ac melle inunctus, opitulatur. Ignem sacrum, ulcera quæ serpunt, aut in capite manant, cum a-
 ceto, rosaceo, & cerussa illitus perfanat. mansa alliorum, ceparumque acrimoniam domat. Mon-
 tana si copiosius estur, interficit. Dum florem promit, & ad murias colligitur, cutem inflat, & ru-
 bore quodam inficit, cum pruritu ac uehementi inflammatione. oportet itaque eam unctis antea ma-
 nibus, & facie colligere. Tradunt succum gallinaceis pullis insparfum, feles arcere. Adijciunt eam,
 quæ in Macedonia circa Haliacmon amnem prodeat, comedentes interimere. Montosus autem is
 locus, uiperis scatet. Semen eius potum contra intestina uitia efficax est. In antidota commodè addi-
 tur. Contra incontinentiam urinæ tostum semen septenis diebus potui datur. Radix huius monta-
 num moly uocatur. Syluestris ruta satiuæ similis est. Prodest comitialibus, & coxendicum dolori-
 bus: menstrua mouet, partus enecat. Acrior est uiribus, quàm hortensis, & ualidior. Syluestris, ut-
 pote noxia, cibis abdicatur.

RUTA utraque planta est uulgaris notitiæ, tam satiuæ inquam, quàm syluestris. Non tamen uelim de illa syl-
 uestri intelligas, de qua capite proximo differendum est, sed de ea tantum, cuius meminit Dioscorides in presenti
 capite, quamq; in eius calce satiuæ similem fecit: siquidem hæc ab illa plurimum differt. Nascitur hæc syluestris
 Ruta in Goriitensi agro copiosissima, adeò ut qui circumstant montes, ea ubique seateant; præsertimq; Saluati-
 nus mons, qui eadem fermè uestitur. Facie hæc hortensi perquam similis est, graciliori tamen folio, & gustu a-
 criori, amarioriq;. Id quod Monachorum in Mesuem scribentium (pace tamen eorum dixerim) ineptijs prorsus
 refragatur. quippe qui asserant nullam ferè esse differentiam inter hanc, & androsæmum, siue hypericum, ut quæ in
 alterius locum substitui possunt. Quæ in re manifestè deprehenditur magna eorum inscitia: quandoquidem hic (ut e-
 quidem arbitror) in triplici uersantur errore. Primum quòd existimauerint, turpi nimirum lapsu, syluestrem Ru-
 tam ab androsæmo, & hyperico non disidere. Deinde quòd putauerint hallucinati etiam, androsæmum, & hype-
 ricum unum & idem esse, cum tamen Dioscorides de his seorsum, tanquam de differentibus plantis tradiderit. Huc
 tertius accedit error, & is quidem, meæ sententiæ, detestandus, quòd prodiderint, hanc syluestris Ruta historiam
 bis à Dioscoride descriptam reperiri, magnamq; habere cum hyperico cognationem. Quod potius somniasse, quàm
 libero sensuum iudicio scripsisse uidentur Monachi, cum non huius Ruta caput sit illud, in cuius fronte in qui-
 busdam codicibus, usq; non probatis, illa legantur, quæ doctissimorum testimonio hic ascripta, hyperici autem
 propria censentur; sed quod proximè sequitur, in quo alterius syluestris Ruta, quam alij Moly, alij Harmala-
 lam, alij uerò Besafan appellant, tractatur historia. Quare caueant pharmacopola, qui fortasse horum patrum scri-
 pta sequuntur, ne unà cæcutientes sepe ducantur in uarios errorum labyrinthos. Scribitur Ruta (ut author est
 Plinius lib. XIX. cap. VIII.) fauonio, & ab æquinoctio autumnii. Odit hycem, & humorem, ac simum. Apri-
 cis gaudet, & siccis, terraq; maximè lateritia: cinere uult nutriri, hic & semini miscetur, ut careat erucis. Sub
 fici umbra libentius acquiescit. cuius rei causam suis in problematis reddidit Aristoteles. Mustela cum serpente di-
 micatura, in murium uenatu Rutam prius edendo se munit, gnara hanc contra uenena pollere. Utuntur & ipsa hoc
 nostro tempore ad cacodæmones depellendos, fortasse quòd contra fascinationes eam commendauerit Aristoteles in
 problematis. Planta Ruta mirabilis magnitudinis uisa est (Flauo Iosepho auctore) Macherunti, quod olim fuit mu-
 nitissimum Iudææ oppidum. Is enim lib. VII. cap. XXV. de bello Iudæico ita scriptum reliquit. Erat autem in ipsa regia
 Ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu uel celsitudine, uel magnitudine uincebatur. Ferebant autem eam ex
 Herodis temporibus perseuerasse: mansissetq; ulterius profectò, sed à Iudæis, qui locum ceperunt, excisa est. Ruta
 syluestris, & satiuæ meminit Galenus lib. VIII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Ruta agrestis ex
 quarto est ordine excoalfacientium: domestica uerò ex tertio. Est autem non solum gustu acris; sed & amara. Ex
 quo etiam sanè digerere, atq; incidere crassos, lentosq; humores potest. Ob eandem uim & urinas mouet. Quin &
 tenuium est partium, statusq; extinguit. Quare ad inflationes competit, ac ueneris appetitum cohibet: digeritq; at-
 que exicat strenuè. Est enim eorum ex numero medicamentorum, quæ ualenter desiccant. Porro quod superius
 Moly, & Besafan nominari diximus, & ipsum utique fuerit ruta syluestris. Ῥήγανον Græcis herba est, quæ La-
 tinis, pariter & Italis Ruta nominatur: Mauritanis, Sadeb, seu Sedab: Germanis, Raut, & Vuein raut: Hispanis,
 Arruda: Gallis, Rue.

Rutæ confi-
 deratio.

Monachorū
 hallucinatio.

Rutæ uires
 ex Galeno.

Nomina.

Ῥήγανον ἄγριον. RUTA SYLVESTRIS. CAP. XLVI.

VOCANT etiánum syluestrem Rutam, quod in Cappadocia, & Galatia Asiæ finitima moly
 dicitur. Frutex est, qui ab una radice multos emittit cauliculos: folijs multò, quàm alterius rutæ lon-
 gioribus, tenrioribusq; odore graui: flore candido: capitulis in cacumine paulò maioribus, quàm
 satiuæ rutæ, eua tribus maximè partibus constant: in quibus triangulum semen, subrufum, gustu a-
 marum reclulitur. cuius est usus. Semen autumnò maturefcit. quod cum melle, uino, croco, & fœ-
 niculi succo, & gallinaceo felle, teritur contra retusam oculorum aciem. Sunt qui eam harmalam uo-
 cent, Syri besafan: qui Cappadociam incolunt, moly, quoniam quandam cum moly feruet similitu-
 dinem: radice nigra, flore candido. In collibus, & læto solo prouenit.

Rutæ sylue-
stris alterius
consideratio.

INVENIUNTUR ex Græcis codicibus Dioscoridis, item ex Latinis illorum fidem ad unguem secutis, qui uel maximo librariorum lapsu, uel potius eorum temeritate, qui nimis scioli uideri uolunt, plura de hac altera syluestri Rutæ in capituli fronte scripta ostendunt, quæ doctissimorum quorundam, consensu adiecitia sunt, & hyperico legitime debentur. Hac deprauata, imò additiua lectione decepti quidam rerum, literarumque, parum gnari, turpiter aberrarunt, certò credentes syluestrem hanc Rutam ab hyperico nihil differre. Quorum error simul deprehensus est, atque Dioscoridis lectio restituta à peritissimis uiris, qui rei discrimen exactissime nouerunt, & uetustissima Græca exemplaria consuluerunt, in quibus nihil tali offenderunt. quemadmodum neque id sese offert lectitandum in Oribasij codice manu scripto, herbarum descriptiones Dioscoridi acceptas referente. Quo fit, ut nullus amplius super sit ambigendi locus, quin ea ascititia sint, & ex hyperico, cuius propria sunt, hic perperam repetita. Sed hæc iam missa faciamus, & constituamus duplicem esse syluestris Rutæ speciem: unam domesticæ similem, de qua diximus in præcedenti capite: alteram uerò, de qua nunc agimus, quam quidam Harmalam uocant. Hanc, ut ingenue fatear, hæc Stenus non uidi: non desunt tamen, qui eam demonstrare promittant in Italia, ac etiam iam ostendatur (ut audio) in publico horto Patavij. Quod non equidem negauerim, tametsi fuerit hæc peculiaris Cappadocæ, & Galatiæ planta. Aphri corrupta à Græcis appellatione Harmel pro Harmala dicunt. Verum enim uero grauissimo errore ducuntur seplasiarij, qui Luninis apothecariorum scripta secuti, huius Rutæ, siue Harmel loco, scetidus, & aggregatiuis dictis catapotijs, alijsque compositis medicamentis cicutæ semen admiscunt. Quod non solum suis tum qualitatibus, tum facultatibus Harmalæ omnino repugnat; sed etiam uenenum lethale existit. Errandi causam præbuit Quiricus Augustus Tortonenis: quandoquidem is, ubi in conficiendis scetidus catapotijs, quid sit Harmel explanare contendit, ait Syluatici Pandectarum authoris testimonio, quòd quotiescunque reperitur Harmel cum aspiratione nil aliud apud Arabes designat, quam semen cicutæ: sine uerò afflatu, Rutæ syluestris semen. Quod euidentius, ac execrandum est mendacium: siquidem Harmel tam afflatum, quam nudè scriptum Mauritanis perpetuò agrestem Rutam significat, ut Serapionis, & Auicennæ auctoritate facile probari potest suis in libris, in quibus simplicium historias, et facultates posteritatis memoriæ prodiderunt. Nam quæ illi de Harmel scripserunt, Dioscoridi, & Galeno Rutam hanc describentibus prorsum adstipulantur. Ceterum Auicenna ipsius Harmel etiam meminit libro quarto sui Canonis, ubi uiperarum morsus curationem tradens, sic inquit. Ruta syluestris (& non est alharmel, secundum quòd existimauerunt quidam, imò est species rutæ ipsius) confert morsibus uiperarum. hæc ille. Sed ne fortè quis Auicennam non rectè intelligens, in his uerbis decipiatur, ut suis in Paradoxis Fuchsum, uirum alioqui expertissimum, in Auicennam acriter agentem, deceptionem fuisse deprehendimus, ut qui illum, ut puto, minus intellexerit, sciendum profecto est (quemadmodum etiam antea aliquoties retulimus, & nunc, quoniam ad rem faciat, id ipsum repetere non alienum erit) quòd non eiusdem utique generis est syluestris Ruta, de qua unà cum domesticæ superius tradidit Dioscorides, & hæc, quam Græcorum quidam Harmalam, Mauritanij uerò Harmel, siue Alharmel appellant. Ex hac omnibus perspicua Rutæ syluestris distinctione, quantum equidem reor, liquido patebit, Auicennam haudquaquam errasse, ut errorem immeritò illi iniungit Fuchsius. Quippe cum inquit Auicenna, Ruta syluestris (& non est alharmel, secundum quòd existimauerunt quidam, imò est species rutæ ipsius) confert morsibus uiperarum, ijs uerbis declarat se illam hic syluestrem Rutam intelligere, quæ domesticam æmulatur: non autem illam, de qua hoc loco differit Dioscorides, quamque sue Arabicæ familiaris authores Harmel, siue Alharmel uocant. Eius tamen loco citato, paulò antè meminerat, sic inquit. Et alharmel est de medicinis liberantibus. Vbi per Alharmel eam sanè Rutam syluestrem intelligit, de qua præsens sermo est. ob cuius differentiam, postea alterius Rutæ syluestris mentionem faciens, subiungit illa uerba, quæ iam bis citauimus. Vt hinc palàm faceret, se non modò de alio syluestris Rutæ genere intellexisse; sed etiam occurrisset, ne quis, si sine distinctione locutus esset, se idem frustra repetisse calumnietur. Porro non desunt qui sustinere contendat, Harmel esse Cicutam, Auerroem in medium adducentes, quem lib. v. suarum collectanearum ita scriptum reliquisse uolunt. Harmel, id est Cicutam, calida est, & sicca in tertio gradu, incidit crassos humores, & prouocat urinam, & menses, & ualet dolori scapularum, & purgat phlegma. Hac isti nituntur auctoritate. Quibus ita facile responderi potest, quòd cum Cicutæ hoc loco eas Auerroes tribuat facultates, quas etiam Harmalæ, nomine tamen Moly, reddidit Galenus, manifestè deprehenditur Auerrois codex librariorù incuria fuisse deprauatus. Neque difficultas lapsus fuit, quòd ij uocum similitudine decepti Cicutam pro Ruta legerint, ac scripserint. Adde etiam illud (hoc enim medicorum neminem latet) quòd tantum abest, ut Cicutam tertium caliditatis gradum obtineat, cui illam assignat deprauata Auerrois lectio, ut ne primum quidem attingat, cum Dioscoridis, & Galeni testimonio, in quarto frigiditatis ordine collocetur: ob idque eam lethale uenenum esse affirmant. Quapropter quam pessimè agatur ab ijs, qui Cicutæ òrmidandù semen ijs compositis medicamentis addunt, quorum usus est ad deiciendos, incidendos, extenuandosque lentos humores, ij diiudicent, qui ueritatis studio dediti huiusmodi cauillationes, quæ sepe hominibus perniciem pariunt, tolerare non possunt. Rutam hanc syluestrem appellat Galenus Moly lib. vii. simplicium medicamentorum ubi de ea differit his uerbis. Moly, hoc quidam uocant peganon agrion, hoc est, Rutam syluestrem, nonnulli harmolan, Syri besafan, sicut Cappadoces moly, quia radicem habeat nigram, & florem lacteum. Vis eius tenuium est parium, & calida tertio abscessu: unde crassos humores secat, ac digerit, & urinam mouet. Hæc Galenus de altero Rutæ syluestris genere. Cui constat & primum syluestris Rutæ genus per pulchrè respondere. Ex quo crediderim, quòd sine ullo errore seplasiarij alteram alterius loco subicere possint, quoties Arabum harmel in suis compositis medicamentis admiscendum reperiunt. Est & alia Rutæ species, quæ recentioribus quibusdam CAPRARIA cognoscitur, quibusdam uerò Galega dicitur, nostrates eam uulgò appellant Lauanese. Passim hæc in serobium aggeribus, humentibusque locis prouenit, fœno græco persimilis. Magnificiunt ipsam nonnulli suis experimentis mixti non modò aduersus pestilentiam, & lethalia medicamenta; uerum etiam contra ferarum omnium, quæ dentibus, aut aculeo uenenam emittunt

Seplasiariorum
grauis error.

Fuch. lapsus,
& Auicennæ
defensio.

Quorundam
error, & lo-
cus Auerrois
restitutus.

Rutæ sylue-
stris alterius
uires ex Gal.

Rutæ capra-
riæ mentio, &
uires.

10

20

30

40

50

tum

tum morsus, tum ictus: in quem usum herbam. uel eius succum bibendum præbent, ac etiam emplastri modo uulneratis partibus imponunt. Laudant aliqui succum sesquiuincie pondere haustum pueris comitiali morbo uexatis. Cæterum apertissime falluntur, qui putant Rutam hanc caprariam dictam Polemoniam esse, ut latius libro quarto suo loco dicemus. Quæ planta $\tau\omicron\upsilon\gamma\alpha\upsilon\omicron\iota$ & $\alpha\gamma\epsilon\iota\omicron\upsilon$ Græce, Ruta syluestris Latine dicitur: Arabicè, Harmel: Italicè, Ruta saluatica.

Mῶλυ. M O L Y.

CAP. XLVII.

10 M O L Y folia habet graminis, latiora, humi sparsa: florem albæ violæ similem, sed minorem, magnitudine violæ purpureæ æmulum, lactei coloris: caulem candidum, quaternum cubitorum: in cuius cacumine inest aliquid, quod allij speciem referat. Radix parua, bulbosa. quæ mirum in modum valet ad uulnæ apertiones, si trita cum irino unguento, in pello subijciatur.

20 M O L Y, ut scriptum reliquit Theophrastus libro IX. cap. XV. de plantarum historia, apud Pheneum exit, atq; apud Cyllenam esse (quemadmodum Homerus dixit) affirmant: radice rotunda, non absimili cepæ, folio scillæ. Vsum eius contra ueneficia summa: non tamen effodi difficulter, ut ait Homerus. Moly quoque meminit Plinius lib. XXV. cap. IIII. ita scribens. Laudatissima herbarum est, Homero teste, quam uocari à dijs putant Moly. Ast inuentionem eius Mercurio assignat, contrâq; summa ueneficia demonstrat. Nasci eam hodie circa Pheneum, & in Cyllene Arcadia tradunt, specie illa Homerica, radice rotunda, nigraq; magnitudine cepæ, folio scillæ: effodi autem difficulter. Græci authores folium eius luteum pinxere, cum Homerus candidum scripserit. Inueni e peritis herbarum medicis, qui & in Italia nasci eam dicerent, afferriq; Campania mihi aliquot diebus effossam inter difficultates saxæas, radice triginta pedes longæ, ac ne sic quidem solidæ, sed abruptæ. hæc Plinius. Ex cuius sanè uerbis facile cognosci potest, Moly ab eo secundo loco redditum, quod in Campania effossim, & sibi allatū scribit, ab illo plurimum disidere, quod Homerus, & Dioscorides notis non planè consentientibus representarunt. Moly, cui Dioscoridis delineatio respondeat, hæctenus in Italia reperire non potui, neq; ab alijs inibi repertum, aut aliunde aduectum scio. Cæterum herbam Moly Dioscoridi appellatam, eandem nimirum esse putauerim cum illa, quæ Galeno lib. VII. simpl. medic. Myle uocatur, cum inquit. Myles radix paruo bulbo similis est, facultatis contrahentis. nam cum farina serina, (hoc est lolij) apposta apertam uulnam sanare scribit Dioscorides. His uerbis Galenus non solum quidem Mylen suam Dioscoridis Moly acceptam refert; sed etiam nos commonet mendi cuiusdã, quod hucusq; latuit in codicibus Græcis Dioscoridis. Quippe quod ubi in huius capitis calce legitur $\mu\epsilon\tau\alpha\ \iota\epsilon\iota\upsilon\upsilon\ \mu\upsilon\lambda\omicron\upsilon$, quod est, cum irino unguento, Galeni testimonio, legendum sit $\mu\epsilon\tau\alpha\ \alpha\iota\epsilon\iota\upsilon\upsilon\ \alpha\lambda\delta\iota\epsilon\omicron\upsilon$, id est, cum farina loliacea. Et certè in id uitium facile librarij quædam scripturarum uicinitate labi potuerunt. Sed addamus rationem, qua uulgaris lectio deprauata manifestè deprehendetur. Nam si unguentum irinum efficaciter aperit, non uideo quid Moly radix cum eo præstare possit $\tau\omicron\pi\omicron\varsigma\ \upsilon\sigma\epsilon\epsilon\alpha\varsigma\ \alpha\upsilon\alpha\varsigma\omicron\mu\omega\varsigma\omicron\varsigma$, hoc est, ad uulnæ apertiones. Sic enim ex Græco rectius reddendum puto, quàm ad aperiendas uulnas, ut uerterunt Marcellus & Ruellius. qui tamen secus facere non poterant, si unguenti irini rationem habere uolebant. Id $\mu\omega\lambda\upsilon$ Græci dicunt, quod Latini itè Moly.

Moly histor. ex Theophr. & Plinio.

Moly uires ex Galeno.

Dioscoridis, locus castigatus.

PANACES HERACLEVM.

Πάνακες Ἡράκλειον. PANACES HERACLEVM. CAP. XLVIII.

PANACES nonnullis Heracleum dicitur: ex quo opopanax colligi solet. Plurimum in Bœotia, & in Phocide Arcadiæ nascitur: ibique compendij, & quæstus, qui ex eo liquore factitatur, gratia, studiosè colitur. Folijs est asperis, in terra iacentibus, herbacei coloris, multum ad ficulnea accedentibus, in ambitu quinquepartitò diuisis: caule, ut ferulæ, altissimo, qui lanugine quadam incanescit, folijs etiam minutioribus obsitus: muscarijs, ceu anethi, in cacumine: flore luteo, & semine odorato, feruenteque. Radices habet multas ab origine una, candidas, graueolentes, crassi corticis, & subamari gustus. Nascitur in Cyrene Libyæ, & Macedonia. Excipitur succus incisa radice, recenti caulium pullulatu. Ea candidum succum emittit, qui siccatus in summa cute croceum colorem contrahit. Effluentem autem succum excipiunt, folijs excauato solo stratis, quæ siccata tolluntur. Simili modo caule melsibus inciso, profluentem succum eximunt. Meliores ex radicibus, albæ, rigentes, distentæque,

Nomina.

stentæque, sicca, quæ cariem non sentiant, aromaticæ, feruentes gustu. Fructus ex media ferula cibo idoneus est: sed ex agnatis stolonibus, ab usu cibario abhorret. Maximè in hoc succi genere probatur, quàm amarissimus, internè albus, aut subfuluus, foris ad croci colorem inclinans, læuis, pinguis, friabilis, tener, statim in aqua eliquesens, graui odore. Niger improbatur, ac mollis. Adulteratur ammoniaco, aut cera. Sed synceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resoluatur, & lætescat.

Excalfacit, mollit, extenuat: horroribus febrium, circuitibusque, vullis, ruptis, laterum dolori, torminibus, stillicidio vrinæ conuenit. Contra vesicæ scabiem ex aqua malsa, aut vino bibitur: menses trahit, foetum enecat. Inflationes, quæ uulvam malè habent, duritiasque, ex melle dilutus, discutit: ischiadicis illinitur. acopis, & capitis medicaminibus admiscetur: carbunculos rumpit. Podagricis, cum vua passa illitus subuenit: dolore dentium liberat, cauis inditus: oculorum aciem illitu excitat. Ex eo, & pice optimum fit emplastrum contra bestiarum morsus, quæ in rabiem esserantur. Radix in ramenta conscissa, vuluæ admota, partus extrahit: ad vetera vlcera efficax est. nudata ossa corpore operit, si trita cum melle illinatur. Semen cum absinthio sumptum, menses pellit: cum aristolochia, prodest aduersus animalia, quæ venenum ei aculantur: & contra vuluæ strangulatus in vino bibitur.

Πάνακες ἀσκληπιοῦ. PANACES ASCLEPIVM. CAP. XLIX.

PANACES Asclepij caulem à solo emittit tenuem, cubitalem, geniculatum: circa quem folia funduntur feniculo similia, maiora tamen, & hirsutiora, odorata: in cacumine umbella, vbi flores emicant aurei, acris gustus, & odorati. radix parua est, & tenuis. Auxiliarem vim habent flores, & femina, contra vlcera, phagedænas, & tubercula, si trita cum melle imponantur. aduersus serpentes ex vino bibuntur, & cum oleo illinuntur. Aliqui panaces syluestre origanum vocant, alij cunilam, de qua in origani mentione diximus.

Πάνακες χειράνιον. PANACES CHIRONIVM. CAP. L.

PANACES Chironium in Pelio monte maximè prouenit. folium eius amaraco simile: flos aureus: radix parua, quæ non altè demittitur, gustu acris. Pota radix serpentium veneno resistit. Illita coma, eadem præstat.

PANACES Heracleum in Apulia frequens nascitur, quemadmodum in Apennini iugis, & in Argentario promontorio in nostris maritimis Senensibus. Habetur & in quàm plurimis Italiæ uiridarijs, ubi summa diligentia colitur ab his, qui simplicium medicamentorum studiosi, ad suum aliorumque commodum innumera plantarum genera suis in hortis, ac uiridarijs serunt, ac colunt. Verùm non ob id affirmauerim, eius lacrymam, quam officinæ Opoponacium uocant, excipi in Italia. Nam quæ Venetijs uenalis reperitur, ex Alexandria Aegypti conuehitur. Legitima nõ desit,

Panacis consideratio.

Mes. lapsus.

Panacis vires ex Galeno, & Mesue.

et si adulteratæ frequentior sit usus apud eos, qui ex quauis herba manipulos colligunt. In Panacis historia aperitissime aberrauit Mesues: quippe qui initio capitis omnia eius genera confundat. Quod omnibus iam notius est, quàm ut à nobis ostendi debeat. Panaces Asclepium nuper uidimus, eiusque effigiem hic appinximus. Sed Chironium non prouenit, quod sciam, in Italia. Quanquam non desunt, qui pro Chironio panace ostendant plantam, quæ folium habet oblongum, hyssopi ferè modo: florem pentaphylli, sed maiorem, aureo tamè colore: surculos numerosos, tenues, lignososque: radicem item lignosam, rufescentem, gustu adstringentem. Verùm quòd Dioscorides panaci Chironio tribuerit folia amaraco similia, & radicem gustu acrem, non uideo quomodo ingenuè posim eorum sententiæ subscribere. Panacis genera ab inuentoribus cognominari tradunt. nempe Asclepium ab Aesculapio, Chironium à Chirone, & Heracleum ab Hercule: quare & Herculeum à plerisque est appellatum, cuius tantum lacryma hoc tempore officinæ utuntur. Semen enim, ac radix, etsi in pluribus ualeant affectibus; ad nos tamen, quod uiderim, non adferuntur. In quorum defectu optimi chirurgi, cum denudata ossa carne explorare uolunt, radicem segmenta, quæ lacrymæ comparata reperiuntur, quæque illa sint, non paruo labore seligunt, & ad hunc usum in puluerem redigunt. Panacis vires descripsit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, his uerbis. Panaces Heracleum, inquit, ex hoc fit uocatus Opopanax, radicibus eius, & caulibus excisis. Porro opopanax ipse longè est ad plurimos usus aptissimus, utpote excalfaciens, emolliens, & digerens: ponatque ipsum quispiam in calfaciendo tertij ordinis, in desiccando uerò secundi.

secundi. Cortex radice exicatorium simul, & excafactorium est medicamentum: sed minus quam succus. quin & nonnullam habet abstergendi facultatem. Quare eo quoque utimur & ad ossa denudata, et ad ulcera maligna, & contumacia. Sufficiens enim talia carnem procreant, scilicet abstergendo simul, & desiccando, nec ita magnopere calfaciendo: quæ omnia ad carnem generandam necessaria sunt, uelut in libris de curandi ratione ostendimus. Fructus calidus & ipse est, ac mensibus mouendis medicamen accommodum. Ceterum nescio, quo pacto nunc ferè omnes ex more non panaces, sed panacea herbam hanc uocent. Panaces autem Asclepium minus est calidum supra dicto panace: quamobrem eo, & floribus eius, & semine melli mistis ad ulcera, phymata, & phagedenas utuntur. Panaces uerò Chironium & ipsum similem prædicto facultatem possidet. hæc Galenus. Porro deijcit Panacis lacryma (ut author est Mesues) à remotis corporis partibus, præsertimque ab articularum compaginibus, lentam, crassam, contumacemque pituitam. Cerebrum, & neruos expurgat, præcipue cum frigidis torquentur morbis. $\pi\alpha\acute{\nu}\alpha\kappa\epsilon\varsigma$ ἰσχυρὰ κλαῖον sic Græcis, ut etiam Latinis Panaces Heracleum, nominatur: Arabibus, Steustr, Ieustr, siue Giaustr: Italis, Panace Heracleo. Huius gummi Græcis ὀπὸπᾶναξ dicitur: Latinis item Opopanax: Italis, Opoponaco: Hispanis, Oporonaque. $\pi\alpha\acute{\nu}\alpha\kappa\epsilon\varsigma$ uerò ὀσκληπέριος sic Græcè uocatur, ut Latine similiter Panaces Asclepium: Arabicè, Panax Aschilibet: Italicè, Panace Asclepio. $\pi\alpha\acute{\nu}\alpha\kappa\epsilon\varsigma$ denique χειρῶνειον ita Græcis, Latinis pariter Panaces Chironium appellatur: Mauritanis, Panax caromon: Italis, Panace Chironio.

Nomina.

Λιγυσικὸν. LIGUSTICVM.

CAP. LI.

20

30

40

LIGUSTICVM, quod alij panaceam, alij panaces uocant, plurimum in Liguria nascitur, in monte Appennino Alpibus contermino: unde nomen traxit. Panaces incolæ non ab re appellant, quoniam & radice, & caule Heracleotico panaci simile fit, & uiribus eisdem præditum. Gignitur in altissimis, asperisque montibus, ac umbrosis, maximè iuxta fluenta. Cauliculum fert anethi, geniculatum, tenuem, & in circuitu folia fertulæ Campanæ, molliora, odorata, prope uerticem graciliora, & longè magis diuisa: in cacumine muscarium, in quo semen dependet nigrum, solidum, & oblongum, fœniculo proximum, gustanti acre, & aroma olens: radix candida, Heracleotici panacis similis, odorata. Radicis, seminisque uis excafactoria, concoquens. Prodest ad intestinos dolores, tumores, concoctiones: item ad inflationes, præsertim quibus stomachus turgeat: & contra serpentium ictus: urinas, & menses potu trahit. Eisdem præstat effectus apposita radix. Semen cum radice oxyporis, & medicamentis decoquentibus admiscetur. ori perquam utile: quare pro pipere utuntur eo indigenæ ad obsonia. Adulteratur semine quodam simili: quod facîle gustu discernitur: amarum enim est. Alij semen fœniculi, aut fœnelis admiscentes, ligusticum dolo uitiunt.

FALLUNTUR aperte, ut mea quidem fert opinio, qui herbam uulgò hodie Leuisticum nominant, quam legitimum hipposelinum censemus, putant esse Ligusticum hic à Dioscoride re præsentatum, quod Galenus unius literæ mutatione Libysticum appellauit. Siquidem hoc caule assurgit tenui, & folijs fertulæ Campanæ similibus. Illud uerò caulem profert altum, crassum, concuum, & geniculatum: folia apij palustris æmula, maiora tamen, ac etiam crassiora. Ceterum quamuis legitimum, ac uerum Ligusticum in Liguria, cuius Genua metropolis est, unde etiam nomen inuenit, frequentissimum proueniat, sitque inibi adeò uulgaris notitiæ, ut eius semine passim utantur incolæ in ciborum condimentis; non ob id tamen per cætera Italiæ loca hætenus, quod sciam, deferrî cœpit. Nascitur in Ananiensibus montibus, quin & in Goritiensibus. Venetijs etiam uideri potest in horto Maphei medici clarissimi. Galenus de Libystico differens libro VII. simplicium medicamentorum, sic breuiter inquit. Libystici radix, & semen ex genere excafacientium sunt, adeò ut menses cieant, & urinas prouocent, flatusque discutiant. Quod Græci Λιγυσικὸν, Latini similiter Ligusticum, & Libysticum dicunt: Itali, Ligustico.

In Ligustico quorundam error.

Libystici uires ex Gal.

Nomina.

Σταφυλίος. PASTINACA.

CAP. LII.

PASTINACA syluestris folia gingidij habet, latiora, subamara: caulem rectum, scabrum: umbellam similem anethi: in qua flores insunt candidi, & in medio purpureum quiddam, ferme croceum. radix digiti crassitudine, dodrantalis, odorata, quæ cocta manditur. Semen potum, vel impositum, menstrua

Libystici uires ex Gal.

Nomina.